

CODI ÈTIC

Província d'Aragó - Sant Rafael

Orde Hospitalari
de
Sant
Joan
de Déu
Província d'Aragó - Sant Rafael

*“La societat actual està dividida entre els que defensen
els seus valors sense tenir en compte la realitat
i els que gestionen la realitat sense tenir valors”*

D. Innerarity

8 de març de 2018

Dia de Sant Joan de Déu

Índex

Introducció	7
I Principis i valors	10
LA PERSONA	10
1. El respecte a la dignitat de la persona	10
2. El respecte a la vida humana	12
3. La centralitat de la persona atesa. Aposta per l'excel·lència	14
ELS CENTRES	16
1. La gestió ètica	16
2. La responsabilitat social	18
II Finalitat d'aquest Codi Ètic	21

Introducció

La Província de Sant Rafael forma part de l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu, aprovat pel Papa Pius V l'1 de gener de 1572. Actualment, l'Orde està format per 1.083 Germans i més de 350.000 col·laboradors (treballadors, voluntaris i benefactors), i és present en 55 nacions dels cinc continents. La nostra Província la integren 72 Germans, més de 6.000 professionals i més de 2.000 voluntaris, que gestionen les obres apostòliques següents: 13 hospitals i centres assistencials, 11 centres de serveis socials, 2 centres docents, 1 centre de recerca i d'espiritualitat.

Al llarg de gairebé cinc segles d'existència, l'Orde ha mantingut en l'exercici de la seva missió els grans principis i valors que, ja des que fou creat, han caracteritzat l'exercici de l'Hospitalitat a l'estil del seu fundador, sant Joan de Déu. Aquests valors, avui, són l'Hospitalitat, la qualitat, el respecte, la responsabilitat i l'espiritualitat.

Aquests principis i valors estan especialment recollits en els textos propis de l'Orde Hospitalari i en custodien la identitat i la missió, com també l'esperit en què s'han de desenvolupar: les

CODI ÈTIC

Província d'Aragó - Sant Rafael

Constitucions i els Estatuts Generals. Juntament amb aquests textos, és especialment significativa la Carta d'Identitat, pel que representa d'apropiació d'aquest esperit a la situació actual.

Sobre la base de tot això, el Consell Provincial de la Província de Sant Rafael aprova aquest Codi Ètic, que ha de ser conegut i assumit en el desenvolupament de l'Hospitalitat per tots els que conformen el marc d'actuació dels diferents centres de la Província: Germans i col·laboradors. Així mateix, aquests principis seran aplicables tant en l'actuació personal com, en la mesura de la seva responsabilitat, en aquells altres centres en què, tot i no tenir la titularitat, l'Orde n'assumeix i en duu a terme la gestió. Així, és aplicable a les fundacions promogudes i presidides per persones designades per l'Orde. A més dels aspectes assistencials i organitzatius, aquests valors constituïran també la base de les relacions externes amb els usuaris, els proveïdors i la societat en què estem incardinats.

Les persones que assumeixen els càrrecs de direcció o altres responsabilitats en la gestió i el lideratge, tant en la Cúria Provincial com en cadascun dels centres, adquireixen una importància especial en l'exercici i la promoció dels principis recollits en aquest Codi Ètic, ja que han de vetllar perquè siguin coneguts, assumits i respectats per totes les persones que integren les obres de la Província. Tal com assenyalen els Estatuts Generals, "les cúries provincials i les obres apostòliques han de definir els criteris i les normes perquè es respectin els valors de l'Hospitalitat pel que fa a la selecció, la contractació, la formació en els principis i els valors de l'Orde, i l'acompanya-

CODI ÈTIC

Província d'Aragó - Sant Rafael

ment dels col·laboradors, sobretot quan ocupen càrrecs de responsabilitat".¹

En aquest mateix ordre de coses cal deixar constància del Codi de Bon Govern elaborat per la Província i que és vigent actualment.

¹ Estatuts Generals de l'OH, 2009, núm. 23

I. Principis i valors

LA PERSONA

1. El respecte a la dignitat de la persona

La dignitat és una qualitat que només pertany a la persona humana. Mitjançant la dignitat afirmem que l'ésser humà “no té preu” i que ha de ser tractat com a subjecte de drets i de deures. D'aquí emanen els drets fonamentals de l'ésser humà que tots estem cridats a respectar.

Tota persona té dret a ser reconeguda i respectada al marge dels seus orígens, les seves creences, les seves capacitats, les seves opcions personals, etc. “Veiem en cada home un germà nostre: acollim i servim sense cap discriminació al que es troba necessitat.”²

2 Constitucions de l'OH, 1984, núm. 45

CODI ÈTIC

Província d'Aragó - Sant Rafael

El nostre carisma **ens exigeix estimular, formar i mantenir una sensibilitat especial per promoure el respecte a les persones que per la seva vulnerabilitat puguin ser ignorades més fàcilment en el reconeixement propi i aliè d'aquesta dignitat**. Per això, ens correspon també saber detectar aquells comportaments que hi atemptin en contra.

Lògicament, el respecte que es mereix qualsevol persona ens porta a ampliar-lo a les relacions amb tots els que configurem el projecte assistencial de la institució (Germans, treballadors, voluntaris, benefactors).

La dignitat de la persona **ens obliga a apropar-nos-hi com una totalitat**, sense parcel·lar-la ni dissociar-la. No fer-ho així és un atemptat contra aquesta dignitat i deshumanitza el tracte i l'assistència —que d'altra banda pot ser exquisida en determinades dimensions (biològica, social...)—. Cal, per tant, dissenyar els programes i projectes assistencials amb un **objectiu destacat d'atenció integral**.

El **treball en equip**, el respecte i la valoració de totes les disciplines han de fer possible una actuació correcta, coordinada i orientada al bé de la persona atesa.

Aquest respecte a la dignitat de la persona ens exigeix el **respecte a l'exercici de la seva autonomia**, sempre que aquesta pugui ser exercida sanament; i en cas negatiu, ens obliga a tenir cura i protegir els nostres usuaris de la manera més exquisida, sempre d'acord amb la llei vigent.

La **llibertat de consciència** es constitueix com un element indiscutible del respecte a la dignitat de tota persona humana. I

dins d'aquesta s'integra el **dret a la llibertat religiosa**. El respecte envers totes les persones amb qui d'una manera o altra ens relacionem, el duem a terme des de la dimensió evangelitzadora implícita en la identitat i la missió de la institució.

També pertany a aquest respecte el **deure de confidencialitat** de les dades de totes les persones amb les quals tenim relació, tant col·laboradors com usuaris. Aquest deure implica tenir cura de la imatge i de les dades de cada persona, que només a ella li pertanyen. En aquest sentit, cal ajustar-se a totes les exigències que el deure moral ens reclama i que ens assenyala la legislació vigent.

2. El respecte a la vida humana

Afirmem que la vida humana és un bé fonamental, tot i que no absolut, "condició prèvia per al gaudi dels altres béns".³

Aquesta afirmació ens porta a **reconèixer i defensar la vida, "des del seu inici fins al seu final natural"**. Partint d'això, estem cridats a **promoure, enriquir i estimular la vida d'aquelles persones en qui aquesta es manifesta amb especials signes de feblesa** (nens, persones amb necessitats especials, en situació o risc d'exclusió, persones malaltes, ancianes...). Enfront del principi clàssic de "no mataràs", la nostra sensibilitat

3 Carta d'Identitat de l'OH, Roma, 2000, núm. 4.2.1

hospitalària ens ha d'impulsar a "**humanitzar al màxim la vida de cada persona**". L'Hospitalitat ens constitueix en agents de vida; vida per a tots i en qualsevol situació. Hem de ser especialment obstinats a "promoure la vida en les situacions de pobresa", com també a tenir cura de la vida de les persones amb necessitats especials, articulant per a això "els principis de participació, d'inclusió i de personalització".⁴

I en aquest sentit cal ressaltar l'**opció preferencial, clara i determinada que fa la nostra institució envers les persones més pobres**. "Ens sentim cridats a proclamar, com Jesús, que els febles i els marginats són els nostres predilectes."⁵

Afirmant el valor de la vida, i comprometent-nos a la pràctica en el desenvolupament millor i més complet d'aquesta, assumim la necessitat de **reconèixer-ne els límits** i, segons la situació en què aquesta es pugui veure obligada a desplegar-se, valorar la conveniència de procurar un tractament adequat que, sovint, pot portar-nos a buscar una **proporcionalitat que pot implicar una limitació terapèutica**. I això, precisament, pel mateix respecte a la dignitat del malalt.

Respectar la vida ens ha de portar a assumir la mort com a part integrant d'aquesta. **Humanitzar el procés de morir**, acompanyar el malalt i la seva família, envoltar-lo de totes les cures que ho facin factible, és una aposta coherent amb aquest respecte.

4 Carta d'Identitat, núm. 4.2.2

5 Constitucions, núm. 44

En aquest marc, l'Orde Hospitalari assumeix la necessitat de respectar i de tenir cura de la vida, de tota vida, més enllà de la vida humana, **assumint els deures que ens pertoquen pel que fa als recursos de la biosfera**; tota aquesta vida que constitueix el món en què vivim i de la qual hem de tenir cura. "Hem de promoure relacions responsables amb el medi ambient que compartim i del qual no som més que administradors."⁶

3. La centralitat de la persona atesa. Aposta per l'excel·lència

La persona atesa és l'autèntic centre de la nostra missió i, consegüentment, de totes les obres assistencials que intenten dur-la a terme.

No és difícil que, en el marc de l'exercici de l'Hospitalitat, els diferents actors tractin de suplantar el malalt/necessitat de la centralitat que li correspon en el projecte assistencial respectiu. S'ha de vetllar amb molta cura perquè les febles fronteres que separen el centre de la perifèria no esdevinguin un procés mitjançant el qual algú usurpi aquesta centralitat que només correspon al malalt/acollit. Germans, col·laboradors i benefactors, d'una banda, i programes, prestigi, imatge i recursos, de l'altra, tots s'han d'ordenar al servei inequívoc de les persones malaltes i necessitades.

⁶ Carta de Identidad, nº 4.2.6

En aquest ordre de coses, cal organitzar tota l'obra assistencial i dissenyar i portar a efecte els programes corresponents, dotar-se dels recursos adequats per a aquest fi, etc.

La selecció, la integració, la promoció i l'avaluació adequades dels nostres professionals i voluntaris s'han d'orientar també en aquesta línia, sense menysprear —en l'àmbit dels professionals— de la remuneració salarial legítima i de la projecció professional que a cadascú li correspon. Això ha d'afavorir el valor de la **qualitat** com a anhel que s'ha d'oferir a les persones que es relacionen amb l'Orde.

Tot això, juntament amb la dotació correcta dels mitjans tècnics més adequats per als programes que desenvolupem, és imprescindible per promoure l'excel·lència de la nostra assistència. El primer prerrequisit de la nostra acció hospitalària no és altre que "fer bé el bé", cosa que, en termes més adequats, anomenem professionalitat. Però una professionalitat que no solament inclou aspectes tècnics sinó també, i amb la mateixa exigència, qüestions humanes, socials i espirituals.

Parlem d'una aposta per l'excel·lència sabent que és el resultat del millor treball possible a favor de les persones, i per tant l'expressió més propera, en el context dels valors, a l'**Hospitalitat**.

ELS CENTRES

4. La gestió ètica

Parlar d'una gestió ètica és parlar d'una gestió **honest, eficaç, eficient i transparent**.

La nostra institució és una organització de servei, de caràcter beneficósocial i sense afany de lucre. Per això, necessita una organització que requereix recursos que han de ser gestionats amb **eficàcia i eficiència** absolutes. Perquè els recursos, en principi, sempre seran escassos en relació amb les necessitats que cal satisfer.

“L'administració dels béns s'ha d'ordenar a favor dels malalts i els necessitats.”⁷ I “s'ha de gestionar amb la diligència més acurada, d'acord amb la norma del dret universal de l'Església, del nostre dret propi i del dret civil (...) i la seva administració sempre ha de fomentar, defensar i manifestar la pobresa que és pròpia de l'Orde”,⁸ com també la generositat i la gratuïtat.

“Les nostres Constitucions ja assenyalen que **ens sentim administradors dels béns i no propietaris**, amb la missió específica de buscar una utilització correcta dels recursos en les

7 Constitucions, núm. 100

8 Estatuts Generals, núm. 157

obres.”⁹ Això ens obliga a **ser exquisits en l'ús adequat de tots els béns que administrem** i que ens han estat atorgats per a l'exercici recte de l'Hospitalitat, tant si provenen dels diferents acords pactats amb l'Administració pública o amb entitats privades com de les donacions que els ciutadans posen lliurement a la nostra disposició amb aquesta finalitat.¹⁰

Cal, doncs, administrar correctament aquests recursos i saber-los assignar d'acord amb les múltiples necessitats que plantegen els nostres projectes assistencials i entre les quals s'inclou la **satisfacció salarial adequada dels nostres col·laboradors**, sempre amb “salaris possibles” i el compromís real de millorar-ne les condicions tant socials com econòmiques,¹¹ “oferint aquelles condicions de seguretat i estabilitat en l'ocupació necessàries per a un bon desenvolupament del treball personal”.¹²

Cal buscar sempre un **equilibri financer** que garanteixi la viabilitat de l'obra, sense posar en perill el seu projecte assistencial i, amb això, el futur de totes les persones que la fan possible.

Cal incloure també el **compromís per la transparència**, tant del mateix projecte com de l'ús dels recursos necessaris per portar-lo a la pràctica. “Si els principis estan clars i si intentem portar-los a la pràctica, raó de més per donar-los a conèixer.”¹³

9 Carta d'Identitat, núm. 5.5.1

10 Estatuts Generals, núm. 173

11 Carta d'Identitat, núm. 5.3.3.6

12 Carta d'Identitat, núm. 5.3.3.5

13 Carta d'Identitat, núm. 5.3.4.4

La nostra opció per la transparència inclou, lògicament, el compliment de la legislació vigent pel que fa a aquesta qüestió.

En aquest sentit “cal fer periòdicament **una auditoria externa en tots els àmbits**, la qual “ha d’avaluar tant la qualitat de la comptabilitat com els riscos possibles de l’obra apostòlica”.¹⁴

El valor de la responsabilitat inclou, a més de la bona manera de fer cap als altres i l’aportació a la societat mitjançant la nostra activitat, l’ús correcte i eficient dels recursos que es posen al nostre abast.

5. La responsabilitat social

La nostra institució només té sentit quan compleix la missió que té encomanada, que no és altra que l’evangelització, mitjançant el servei prestat a la societat amb les seves obres, servei que s’ha de dur a terme des de la cerca de l’excel·lència en les prestacions i des de l’obertura al canvi i a l’evolució que ajudi a actualitzar-lo.

Ha de quedar **garantit el respecte i l’aplicació a la legislació vigent que ens afecta**. És més, “hem de superar aquest mínim intentant promoure els nostres propis criteris per sobre del que implica la mateixa llei. Això no impedeix que quan la llei sigui cla-

¹⁴ Estatuts Generals, núm. 164

rament contraria a la identitat i als valors de la nostra institució, puguem acollir-nos a l’**opció de consciència en l’aplicació de la llei en la nostra obra**”.¹⁵

Conscients de la distribució injusta de l’assignació de recursos que té lloc en la nostra societat, hem d’intentar treballar per “**una acció solidària des d’una missió que, com la nostra, és universal, i des d’una visió universal dels problemes**, tal com assenyalava la doctrina social de l’Església”.¹⁶

Això ens ha d’orientar a promoure projectes i a col·laborar amb els que ja estan en marxa per tal de **compartir els nostres béns (econòmics, humans, tècnics), i en la mesura del que és raonable i possible, amb altres realitats** —ja siguin pròpies o alienes—, mitjançant els convenis, patrocinis o agermanaments que es considerin més adequats. És per això que hem de tenir una sensibilitat especial per afavorir aquests suports amb entitats o institucions que siguin properes a la identitat i els valors que promovem.

La nostra missió carismàtica ens situa enmig de realitats marcades per la pobresa —tant social, com econòmica i humana— on sovint es vulneren els drets més elementals dels éssers humans. Això ens capacita per **constituir-nos en “veu dels que no tenen veu”, ens exigeix ser “consciència crítica”**,¹⁷ davant d’aquestes situacions. Procurem aportar suggeriments

¹⁵ Carta d’Identitat, núm. 5.3.5.2

¹⁶ Carta d’Identitat, nº 5.3.5.3

¹⁷ P. Marchesi, *La Hospitalidad de los Hermanos de San Juan de Dios hacia el año 2000*, Roma, 1986, pág. 65

i orientacions per trobar solucions, no sempre fàcils.¹⁸ Però si amb això no ho aconseguim, estem obligats a fer una **denúncia profètica, des de l'Hospitalitat**, d'aquelles situacions en què es violen els drets més elementals de les persones necessitades.

En el nostre entorn, som una entitat que, a més de proporcionar serveis a la població, genera i comparteix coneixement. La nostra responsabilitat i integració social ens compromet a mantenir actituds col·laboratives amb les administracions públiques, les institucions assistencials i de servei, docents i investigadores, que comparteixin sensibilitat social i afinitat de missió.

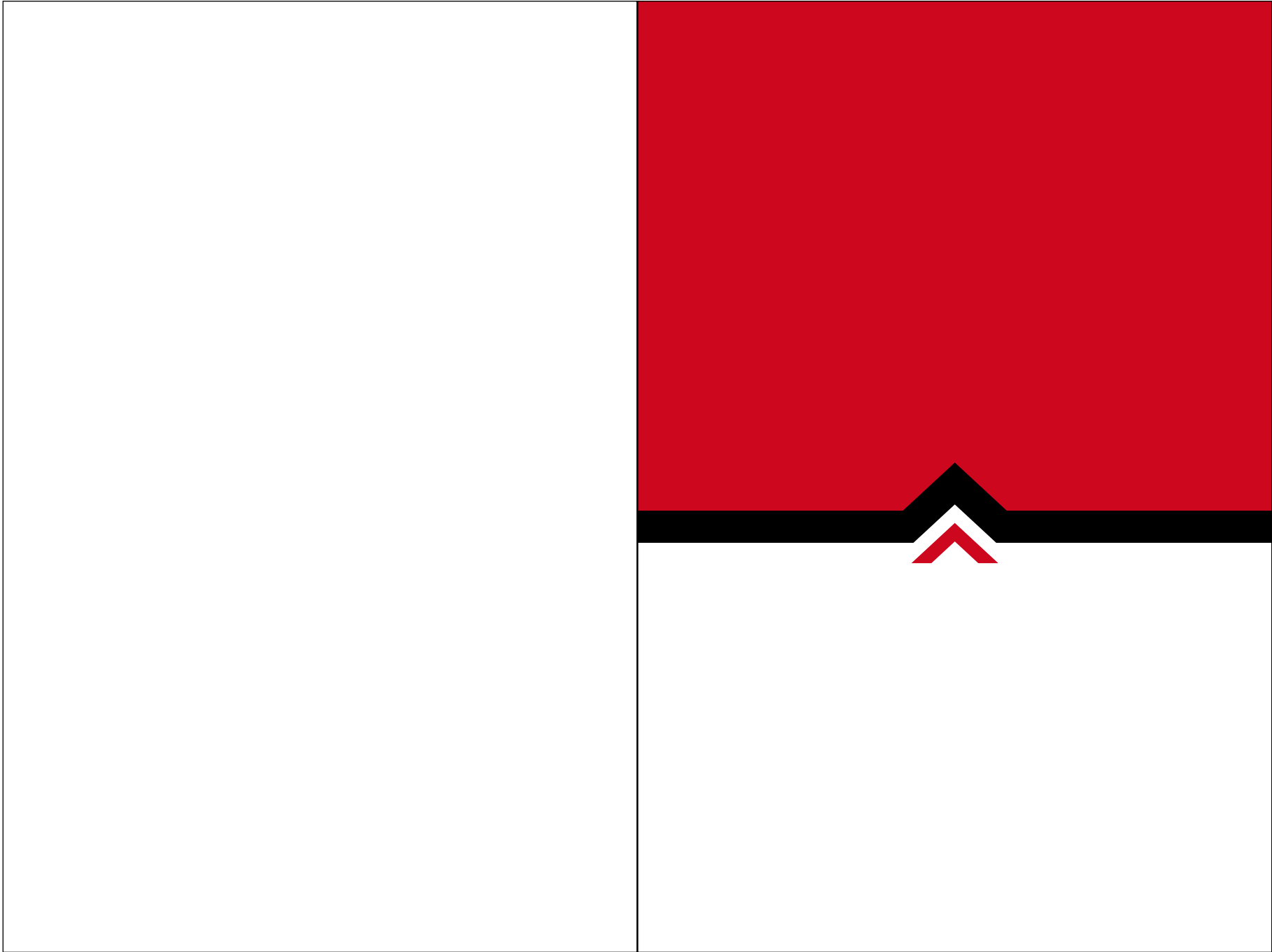
¹⁸ Carta d'Identitat, nº 5.3.5.4

II. Finalitat d'aquest Codi Ètic

La finalitat d'aquest Codi Ètic és ajudar-nos a dur a terme la nostra missió d'Hospitalitat des de conductes i organitzacions que siguin ètiques. Això inclou el disseny dels models d'atenció, l'estructura organitzativa dels centres i les actituds i comportaments de la pràctica diària, sobretot pel que fa a la presa de decisions i a la resolució de conflictes ètics.

El Codi Ètic és un instrument més de l'organització, articulat per continuar desenvolupant la nostra obra des de la identitat que ens ofereix la pertinença a l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu.

Orde Hospitalari
de
Sant
Joan
de Déu

Província d'Aragó - Sant Rafael

Cúria Provincial · Dr. Antoni Pujadas, 40
08830 Sant Boi de Llobregat · Barcelona
Tel. 93 630 30 90 · Fax 93 654 36 09
curia@ohsjd.es · www.santjoandedeu.net